

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
Dentru oraș și interurban Nr. 750.

REDACTIA

ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
stratia.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

Ultimul cuvânt al regelui Carol.

Arad, 19 Oct.

Testamentul publicat ieri, este ultimul cuvânt pe care marele rege Carol I. îl adresează poporului său român. În cel mai frumos limbaj românesc, limpede și răspicat, marele rege își spune întreg sufletul, toată nețărmuțată dragoste pe care o avea pentru țară, pe care a domnit timp de aproape o jumătate de veac. Testamentul său este oglinda sufletului său curat, cinstit, duios; el arată cătărea a purtat marele rege țării sale și cu ce dormită activitate a lucrat la înălțarea României. Toată marea sa avere rămâne a țării, pentru înălțarea a o mulțime de fărâșii de binefacere și pentru strălucirea țării.

„Era român neaș regele Carol, complect identificat cu sufletul poporului, cu aspirațiile neamului. Mărirea și înălțarea României a fost unica sa aspirațiune și de-aceea în momentul când către armata sa iubită se îndreptă gândul său și ei îi adresează cele mai frumoase cuvinte. Ca un adevărat părinte le vorbeste ostașilor și ca un mare căpitan îi îndeamnă să apere țara.

Cuvintele regelui Carol vor rămâne un monument strigat de biruință ce va însufleți arma română în zilele de luptă.

Ce duioase sunt și cuvintele în cari vorbind înmormântarea sa după ce spune să-i fie îngropat la Curtea-de-Arges, adaugă:

„Insa când Capitala regatului va cere ca moștele mele să rămână în mijlocul iubiților din Bucureșteni, atunci înmormântarea la Curtea-de-Arges va fi provizorie, până ce se va găsi un Mausoleu pe o înălțime în împrejurimile orașului, unde se poate deschide un bule-

vard (mă gândesc la înălțimea, înainte de biserica Căramidari, unde se găsește astăzi un pavilion al institutului geografic militar).”

De sigur, că Bucureștii se va grăbi să-și arate dragostea și recunoștința către marele rege și va înălța pe locul indicat un strălucit mauzoleu demn de primul rege, de viteazul și înțeleptul Carol I.

Sunt iarăș caracteristice pentru noblețea sufletului marelui rege cuvintele cu cari recomandă pe regina Elisabeta dragostei poporului român.

Nici un moment nu se va desmiști — suntem siguri — marea simpatie, dragostea și devotamentul cu cari din primul moment frații noștri din România au înconjurat pe demna tovarășă a regelui Carol. Regina Elisabeta, rămâne pentru frații noștri mama răniților și regina care a alinat suferințele neamului acesta, va găsi alinarea sguuitoarei ei dureri în dragostea și devotamentul poporului român.

Regele Carol a dovedit cu testamentul său că toate frumoasele sentimente, tot acel cald patriotism și acea necontentită preocupare de interesele țării, nu erau abilități de suveran care vrea să-și asigure tronul, ci sentimente reale pe cari le sădise în adâncul sufletului său lungi ani de domnie în cari atâtea dureri și atâtea bucurii au frământat sufletul său și sufletul neamului românesc. Testamentul acesta arată cu cătă dragoste de țară a lucrat regele Carol până în ultima clipă a vieții sale și cum nici un alt gând decât acela de a înălța și mări România și nici un alt sentiment străin de iubirea cea mai adâncă pen-

tru țara în care fondase o dinastie, nu-i stăpâna judecata.

Regele Carol era român în toată puterea cuvântului și bănuiala că el ar fi putut ezita un singur moment să apere interesele țării pentru a nu lovi interesele Germaniei, ar fi o adevărată crimă, cea mai neagră ingratitude ce s'ar putea manifesta Celui mai mare patriot dintre patrioții români. Ascultați ce spune regele Carol:

„Succesorul meu la tron primește o moștenire de care el va fi mândru și pe care el o va cârmui, am toată speranța, în spiritul meu, călăuzit fiind de deviza:

„Tot pentru Țară,
Nimic pentru mine!”

Mulțumesc din suflet tuturor, cari au lucrat cu mine și cari m'au servit cu credință, iert acelora cari au scris și au vorbit în contra mea, căutând a mă calomnia sau a arunca îndoeli asupra bunelor mele intențiuni. Trimițând tuturor o ultimă salutare plină de dragoste, rog ca și generațiile viitoare să-și amintească, din când în când, de acela care s'a închinat cu tot sufletul iubitului său popor în mijlocul căruia el s'a găsit așa de fericit. Pronia cerească a voit ca să sfârșesc bogata mea viață, am trădit și mor cu deviza mea, care strălucește în armele României:

„Nihil sine Deo!”

Să fie vecinică amintirea marelui, bunului și duiosului rege Carol I, pe care soarta a voit ca România să-l piardă atât de neașteptat și în momente grele.

Albanezii.

Obiceluri, limbă.

Obicelurile Albanezilor diferă după regiuni și după religie. Astfel, Albanezii de sud, sub influența bisericii ortodoxe și a culturii grecești, se deosebesc prin graiu și obiceiuri așa cum sunt de Albanezii musulmani de nord, în care foarte mare greutate se înțelege unii cu alții. Albanezii catolici sunt mai culti și au costume obiceiuri mai europenești.

Albanezii musulmani obicinuesc să rază și să răpădă la adulți, semn că pot să poarte arme. În ocazii speciale se alege un nas, se taie un cap și se face mare serbare. Creștinii nu se pot bucura de permisiunea de a purta pistoale se pot bucura printr'o serbare în sânul familiei. Populația într'un sat se numără după numărul puștilor.

Musulmanii păstrează vendetta, răsbunarea răsbunării, care de multe ori se isprăvește prin războaie a două ori mai multe familii. Prin localitățile musulmane întâlnești în multe numeroase puțuri și cisme, iar prin orașe numeroase băi, întocmai ca la Turci. De aceea viața familială la Musulmanii din Albania este aproape la fel cu viața familiei turcești. Numită în câte o săptămână în care timp se ține, cu pistoale și iatagane la brâu, după ce se descaltă, joacă în ciorapi și cântă cu foc:

Vulturul a răpit puicuța,
Ce vrea cu puicuța să facă?
— Vrea cu dânsa să se joace
Și viața s'o petreacă.

În ce privește Albanezii creștini, mai ales cei de la orașe, ei au multe obiceiuri comune cu Aromânii. La nunți, la botezuri, la înmormântări, se practică aproape la fel.

Un obicei caracteristic, este ospitalitatea tradițională la Musulmani. Ori cine se refugiază în casa unui Albanez musulman, fie chiar un criminal, este apărat cu armele în contra oricui. Mulți bogătași creștini, făcuți sclavi de Beii musulmani, au găsit scăpare refugindu-se în casele vecine.

Albanezii musulmani sunt renumiți prin furturi. Se a'cătuiesc grupuri de aventurieri și pleacă în locuri depărtate ca să practice acest meșteșug. Cel care a făcut prăzi mai bogate, sclavi mai mulți și crime mai îngrozitoare, este socotit de erou. În jurul lui se creiază legende și cântece.

Sărăcia poporului albanez este proverbială. Pământul nefiind productiv, iar industria și comerțul foarte reduse, Albanezii musulmani cari formează grosul populațiunii, trăiesc într'o mizerie de nedescris. Tutunul și cafeaua constituiesc regimul lor alimentar. Cei bogați sunt galanți și risipitori.

Albanezii sunt organizați în triburi, conduse de câte un șef. Mai multe sate se pun sub as-

cultarea unui șef, care pe vremea stăpânirii turcești era față de autorității răspunzător de toate datorile supușilor săi. Șeful mic se pun sub ascultarea unui șef mare, care conduce un trib și poate întreprinde expedițiuni cu adevărat războinice. Astfel avem tribul Mirdiților, al Mallisorilor, a Spatilor.

În ce privește limba, de prisos să spunem că este o limbă săracă, așa de săracă încât astăzi limba oficială în noul stat a rămas tot limba turcească. Albanezii de nord, Gheghii, vorbesc un dialect pe care Albanezii de sud Toscii, nu-l pot înțelege. Weigand împarte Albania de nord cu Scutari de centru, unde influența catolică predominantă, vorbește o limbă cu totul deosebită de Albania de sud, având de centru Corița. În Albania de mijloc, cuprinzând orașele Durazzo, Tirana, Elbasan, se vorbește cel mai frumos dialect, care este înțeles și de Tosci și de Gheghi. Albanezii catolici scriu cu litere latine, musulmanii cu litere turcești, iar ortodoxii cu litere grecești.

În secolul al 18-lea învățatul aromân din Moscopole, Th. Cavallioti, a publicat un vocabular în limba slavă, greacă, albaneză și română. Este cel mai însemnat monument vechiu pentru limba albaneză și cea slavă, așa cum se vorbește în Macedonia.

Limba albaneză cuprinde numeroase elemente străine, printre cari cele latine predomină.

Funeraliile regelui Carol I.

Ultimul rămas bun al Capitalei. — Dela București la Curtea-de-Argeș.

București, 16 Oct.

A fost solemn și mișcător ultimul rămas bun pe care și l-a luat Bucureștii dela marele lui rege. Străzile cari duc spre gară începură să se populeze încă dela orele 7 dimineața, fiecare grăbindu-se să poată ocupa un loc de unde să poată vedea mai bine. Era peste tot atâta emoție și atâta pietate, încât ți se părea că fiecare a pierdut pe un membru scump al familiei sale. Iși dau seamă toți Românii că au pierdut mai mult decât atâta pierzând pe marele rege care a creat România modernă.

Solemnitatea transportării corpului la Curtea de Argeș s'a urmat potrivit programului oficial.

La palatul regal.

Ieri, Joi dimineață, la orele 6, în prezența regelui Ferdinand și a aghiotanților regali și princiari, s'a procedat la acoperirea cosciugului. Peste cosciug s'a pus apoi, un steag tricolor și o purpură cu emblema casei de Hohenzollern.

Acoperirea rămășițelor și sigilarea sicriului s'a făcut de d. Dr. Mina Minovici, în prezența dlui Victor Antonescu, ministrul de justiție.

Dela orele 8 și 15 trupele se aflau toate instalate pe locurile dinainte fixate.

Parada a fost comandată de d. general Cotescu.

Generalul Gheorghiu Teodor, comandantul diviziei a IV-a, comandă trupele pedestre. Generalul Volvoreanu Constantin, comandantul brigăzii a IV-a de artilerie, pe cele de artilerie. Generalul Herescu Ioan, comandantul brigăzii a II-a de roșiori, pe cele de cavalerie.

În mijlocul Pieței Carol, cu fața spre Palatul Regal, se aflau drapelele corpurilor cari au luat parte în campania din 1877.

În spatele drapelului de mai sus, veteranii din 1877—78.

La orele 7 dimineața, s'a oficiat, de către arhiepiscopul Netzhammer și preoții catedralei Sf. Iosif, serviciu religios, pentru odhina sufletului defunctului rege.

Articolul se pune la urmă, ca și la Români. Singular: masc. *l* și *u*, fem. *a*. Plural: masc. *i*, fem. *a* și *o*. Numerales până la 10 sunt: *nji, diu, tre, katâr, ghiast* (șase), *ștât*, (șapte), *tet* (opt), *nând* (nouă), *dhît* (zece).

Iată acum și un număr de cuvinte de origină latină:

<i>femâne</i> =femeie	<i>turtull</i> =turturea
<i>virghini</i> =virgină	<i>șekull</i> =secol
<i>cheri</i> =ceară	<i>pem</i> =pom
<i>mic</i> =amic	<i>moll</i> =măr
<i>anâmic</i> =inamic	<i>buz</i> =buze
<i>arme</i> =armă	<i>lakje</i> =față
<i>print</i> =părinte	<i>mret</i> =împărat
<i>cuvând</i> =cuvânt	<i>nip</i> =nepot
<i>mașculi</i> =masculin	<i>spirt</i> =spirit
<i>ljarghe</i> =larg	<i>șkurt</i> =scurt
<i>pranvera</i> =primăvară	<i>drejt</i> =drept
<i>veră</i> =vară	<i>vena</i> =vinul
<i>Lonari</i> =Iulie, Lunar	<i>vjeter</i> =bătrân
<i>Mercuri</i> =Mercuri	<i>nalt</i> =înalt
<i>unchi</i> =unchiu	<i>ngust</i> =îngust
<i>corp</i> =corb	<i>fort</i> =forte
<i>tate</i> =tată	<i>kjen</i> =câne
<i>kal</i> =cal	<i>kang</i> =cânt etc.

După Gustav Meyer („*Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache*”, Strassburg, 1891), la 5140 cuvinte câte se cuprind în dicționarul său, sunt 1420 de origină latină, 540 slave, 1180 turcești, 840 grecești, 400 vechi indogermane, iar 730 de origină necunoscută. Se vede că Românii n'au dat Albaniei importanța pe care au dat-o bogatel provincii Dacia, și de aceea acțiunea de romanizare asupra Albanezilor n'a fost deplină. Dacă Românii s'ar fi interesat de Albania, cum s'au interesat de alte provincii, *Škipetarii* noștri erau să fie de mult cei mai viteji Români din Peninsula Balcanică.

(„N. R. R.”)

Ion Arginteanu.

La orele 9, în sala tronului, mitropolitul primat Konon și mitropolitul Moldovei Pimeu, au oficiat un serviciu religios, înconjurati de toți membrii Sinodului.

Se aflau de față regele Ferdinand și regina Maria, principele moștenitor Carol, principele Nicolae, regina văduvă Elisabeta, principesele Elisabeta și Maria; miniștrii și numeroși demnitari ai țării.

Așezarea sicriului pe afet. — Cortegiul.

După terminarea slujbei religioase, sicriul regal fu coborât în curtea palatului și așezat pe acelaș afet de tun pe care corpul defunctului suveran a fost adus din gara Mogoșoaia la palat. Cei 6 cai înhâmați la afet erau descoperiți și fără nici un semn de doliu, după dorința exprimată de regele Carol în testamentul său.

Coborârea sicriului s'a făcut de către Casa militară regală.

În momentul în care sicriul regal era depus pe afet, aerul vibră de sunetele jalnice ale clopotelor dela toate bisericile Capitalei, în vreme ce în depărtare tunau cele dintâi lovituri de tun din cele 101 cari s'a tras de pirotechnia armatei, iar muzica companiei de onoare dela palat intona imnul regal.

Momentul a fost de o solemnitate adâncă și zguduitoare. Mulțimea era înfiorată de durere și în ochii celor mai mulți luceau lacrimi. Toate capetele erau descoperite.

Sicriul era urmat de regele Ferdinand, principele Carol și Nicolae, după care venind dnii Brătianu și general Coandă. Regele, prinții și toți ofițerii erau cu mâna la chipiu, civilii erau descoperiți.

Și în vreme ce se forma cortegiul, loviturile de tun continuau cu sonoritate dureroasă, clopotul cel mare dela mitropolie răspundea în sunete grave și măhnitoare. Pe toate fețele, în aceste momente, era jale, consternare, durere.

La orele 10, cortegiul a pornit dela palat, îndreptându-se spre gara de Nord.

El era astfel format: În frunte era d. Corbescu, prefectul poliției Capitalei. Veneau apoi: un escadron din regimentul de escortă regală, corurile și clerul, veteranii campaniei din 1877—78 și drapelele corpurilor de trupă cari au luat parte la campania din 1877—78.

Urmau: Spada regelui, purtată de d. general de divizie Al. Iarca, azistat de dnii generali de brigadă Gh. Burghel și Gh. Bogdan; Coaroana de oțel, purtată de d. general de divizie Ion Culcer, azistat de dnii general de brigadă M. Aslan și contra-amiral Eustațiu Sebastian; șeful casei militare a regelui Carol, toți aceștia cu sabia afară.

Veneau apoi: Carul mortuar, urmat de calul regelui. Cordoanele erau purtate de câtră dnii: I. Brătianu, prim-ministru și ministru de războiu, Missir, președinte al Senatului, Ferichide, președinte al adunării deputaților și Bagdat, prim-președinte al Curții de casație și justiție.

Alături de persoanele arătate mai sus și în afară, se aflau d-nii General de divizie adjutant Coandă Constantin; general de divizie Zottu Vasile; general de divizie Hârjeu Constantin; generali de divizie Averescu Alexandru.

Ceilalți d-ni generali de divizie prezenti, precum și casa militară a regelui Carol I erau așezați pe aceeași linie cu dnii generali menționați mai sus, de ambele părți ale carului mortuar.

Imediat urmau regele Ferdinand, principele moștenitor Carol și principele Nicolae; apoi miniștrii, foștii miniștrii și foștii președinți ai corpurilor legiuitoare, corpul diplomatic, membrii corpurilor legiuitoare, miniștrii plenipotențitari etc. etc.

Cortegiul se încheie cu membrii camerelor de comerț, funcționarii publici superiori, corpul didactic, reprezentanții comunităților, delegațiunile și, în sfârșit, armata.

În ordinea aceasta, cortegiul impozant s'a pus în mișcare, îndreptându-se, încet, spre calea Griviței pe care a parcurs-o până la gara de Nord.

Un val mare, pestriț, o mare de drapele, un val imens care mugea — căci aceasta era im-

presia pe care ți-o făcea lumea, zecile de mii de oameni care urmau cortegiul — muget în-tretăiat de melodia „Imnului Regal” și „La Rege” picurat în aer de muzicile militare și trompetii tuturor corpurilor de trupă înșirate dealungul acestei căi.

Pe tot parcursul, balcoanele erau înțesate de lume. Dela palatul regal și până în gara de Nord, la amândouă părțile străzilor erau înșirate trupe. În calea Griviței, se aflau scoile, societățile și corporațiile cu drapelele lor cernite.

Cortegiul înainta încet, într'o tăcere impresionantă. În aer continua să vibreze sunetele clopotelor și bubuitul tunului la intervale regulate.

Circulația pe străzi, la această oră, a fost complet întreruptă.

Regina Maria și principesele au plecat cu automobilul la gara de Nord, îndată după scoaterea sicriului din palat.

Regina Văduvă Elisabeta simțindu-se rău, a renunțat, la intervenția medicilor, de-a pleca la Curtea de Argeș, rămânând deocamdată la București.

Printre gardurile vii de oameni, cortegiul a ajuns la gara de Nord, unde s'a oprit. Sicriul a fost ridicat de pe afet și dus, în sunetul „Imnului regal”, înțonat de muzica regimentului Mircea 32, la trenul mortuar, unde a fost așezat.

Când sicriul trecu pe peronul gării, o companie de infanterie; cu drapel și muzică, dădu onorurile.

După așezarea sicriului în trenul mortuar regal, au luat loc în acest tren, regele, regina și întreaga familie regală, apoi Casa civilă și militară regală, mitropolitul primat și mitropolitul Moldovei, miniștrii, președinții corpurilor legiuitoare, primul președinte al Curții de casație și foștii președinți ai consiliului de miniștri. La orele 11 și 30, trenul mortuar regal s'a pus în mișcare.

Peste 10 minute, a plecat un al doilea tren, în care au luat loc membrii Sinodului, generalii și înalții demnitari cari au luat parte la serviciul religios dela palat. În același tren, au fost așezate și drapelele.

În gările Titu și Pitești, în care trenul mortuar s'a oprit, s'a oficiat câte-o slujbă în fața vagonului mortuar.

La Curtea de Argeș.

Sunt orele după amiază. Trupele stau înșirate în pozițiunile indicate de comandament. Orice circulație este interzisă. Peste zăbranicul negru cu care este cernit târgul Argeș, se lasă în liniște acestei frumoase zile de toamnă, o tăcere morinantală. Toți sunt în așteptarea trenului funerar, care se anunță prin sosirea primului tren al „demnitarilor țării”. De jur împrejurul orașului, dealurile sunt acoperite de mulțimea năvalnică care a căutat să-și aleagă un loc mai prielnic. Este o zi de toamnă splendidă ce dă și mai mult farmec pitorescului înconjur încadrat între munții uinși din preajma dealurilor, ca un peisaj într'o ramă de argint. Peste câteva minute goarna companiei de onoare a reg. 4 Argeș de sub comanda dlui colonel Scărlătescu, dă semnalul sosirii trenului mortuar. Din tren scoboară regele Ferdinand care o înfățișare obosită și este stins de durere. Rând pe rând apar figurile reginei, principesele Elisabeta, principesa Mărioara de sub vălul negru ce le acopereau fața.

Sicriul este ridicat pe umeri de generalii casei militare a regelui, este apoi așezat pe afetul de tun și pornește în pas spre vecinul locaș între două drapele dela 1877, ale regimentului 4 Argeș și 12 infanterie. În urma sicriului merge abătut regele Ferdinand având în dreapta sa pe prințul Carol iar în stânga pe prințul Nicolae.

Pe tot parcursul până la mănăstirea Argeșului o baterie din regimentul 6 artilerie a tras salve de tunuri, trupele au dat onorurile, iar muzicile au intonat imnul regal. Ajungând în curtea mănăstirii, sicriul a fost purtat pe umeri și dus sub frumosul baldachin al mănăstirii împodobit cu flori aduse dela Sinaia pe îngrijirea regelui Ferdinand, flori cari regelui suveran îi plăceau mai mult.

Sub baldachin, înconjurat de rege, regina, prințul moștenitor și prințese, miniștrii, demnitarii statului și drapelele regimentelor cari

ant campania din 1877, s'a ținut o slujbă re-masă după care corpul regelui Carol a fost înmormântat și așezat la loc de veci în capta tindei, alături de mormântul lui Nea-șe Basarab.

La scoborârea sicriului nu au participat de-regele, regina, familia regală și ministrii. Sieria regimentului 1 artilerie „Regele Carol” tras salve de tunuri la scoborârea sicriului mormânt.

Ușile mănăstirii s'au închis apoi, spre a lă-lucrătorii să așeze lespeda mormântală.

După înmormântare, regele, regina curțile s'au înapoiat în capitală cu trenul regal, iar ștații și demnitarii țării cu un tren special ce format cu zece minute mai târziu.

Războiul.

O declarație a împăratului Wilhelm al Germaniei.

Viena. — Ziarul rusesc „Ruskia Viedomosti” că zilele trecute împăratul Wilhelm ar fi fă-l următoarea declarație:

— Dacă Anglia vrea să continue războiul până la dezastrul și împărțirea Germaniei”, om lupta și noi până la ultimul soldat.

Părerii bulgare asupra atitudinii Turciei și României.

Sofia. — Ziarul „Utro” publică declarațiunile scute de un membru al cabinetului, care a spus că nu crede că Turcia va intra în război, ci că în contră ea va sta neutră. În ceea ce privește atitudinea României, ministrul bulgar, spune, că a nu se va alipi nici la Rusia nici la Austro-ungaria și că nu va întreprinde nici o acțiune chiar dacă trupele rusești ori austriace vor tre-prin teritoriul ei. România va rămâne pasivă, declarat membrul cabinetului bulgar.

Ofenziva în Galiția.

A. T. U. anunță: În 17 Octombrie se co-munică oficial: Atât lupta ce s'a desfășurat pe nia Sary—Sambor—Medyka și la râul San, cât a operațiunile noastre pornite împotriva pozi-țiilor dușmane dealungul Nistrului au luat un ars favorabil. La nord de Wyskow am atacat e Ruși și i-am respins. La Synowucko trupele caastre au forțat râul Stry și câștigând înălți-mile dela nord l'au fugărit pe dușman. Tot așa am cucerit după lupte îndârjite înălțimile spre nord dela Padbus și spre sudost dela Sary-Sambor. Ofensiva noastră înaintează spre nord dela râul Strwiaz. Spre nord dela Przemysl am trecut de partea ostică a râului San. Asupra umărului prizonierilor făcuți în cursul actualei ofensive, de sine înțeles încă nu putem avea o privire generală; după rapoartele de până a-cum am făcut peste 15,000 prizonieri.

În Polonia rusească aliații noștri au înfrânt un nou atac încercat de dușman dinspre Ivangorod—Kozienice, pricinindu-le mari pierderi Rușilor. — General Höfer locțiitorul șefului statului major.

Circulația de vapoare între Constanța și Constantinopol.

Constantinopol. — Administrația societății de navigațiune otomane a hotărât să pornească vapoare între Constanța și Constantinopol, pen-tru ca în acest chip să umple golul provocat prin încetarea circulației vapoarelor române.

Știri franceze.

Paris. — Se anunță oficial: La aripa stângă continuă lupta cu multă violență. În Ypern rezistăm. În unele puncte am câștigat teren și am ocupat Lavendie, ce se găsește spre ost dela Estaire, spre Lille. În celelalte puncte ale fron-tului n'au avut loc incidente mai remarcabile, afară de atacul încercat fără nici un rezultat de către Germanii în ținutul Malancourt, spre nord-vest dela Verdun.

Ajutorul Japonezilor.

„Tribuna” din Genf scrie despre ajutorul ce îl dau Japonezii Francezilor. Guvernul japonez făcuse la fabrica Creusot o comandă mai mare de tunuri, calibru mare, cari aveau să fie lfe-

rate chiar când izbucnise războiul. Japonia a re-nunțat la liferarea acestor tunuri în favorul Franței. Tot odată au fost trimiși în Franța ar-tileriști japonezi pentru aceste tunuri. La acea-sta se reduce, ajutorul ce l-a dat Japonia până acum Franței.

Desmintiri.

Budapesta. — Știrea din Petrograd că 60 soldați din reg. 179 (?) austro-ungar au fost im-pușcați pentru că ar fi protestat în contra insul-tei ce a făcut comandantul regimentului la a-dresa Serbiei, este inventată.

Știrea lui Pressbureau că sârbii ar fi repur-tat succese în Bosnia la 29 Septembrie stil ve-chiu și că au luat mitraliere este falsă. Tot așa știrea dată de același biurou despre succesele sârbilor pe linia Zvornik-Loznitza. (Ziua).

Berlin. — Pretențiunea ziarelor din Atena că statul major general german consideră armata lui Kluck ca nimicită, că trei corpuri de armată germane sunt impresurate la St. Mihiel, că în-tre împăratul de o parte, prințul de coroană și Kluck de altă parte există diferențe serioase, este cu totul neadevărată.

Tot atât de neadevărat este, că în Berlin domnește mare neliniște din cauza holerei în armata austriacă.

Războiul în Colonii. — Nouă luptă în Camerun.

Paris. — Ziarul „Le Temps” află din Vigoe: Un vapor englez ar fi debarcat la Camerun 5000 de senegalezi. O mare bătălie ar fi în curs la Camerun, cu sfârșit nesigur. După alte știri numai 600 de senegalezi ar fi fost debar-cați. (Cor. Bur.).

O lămurire rusească despre luptele dela Varșovia și Ivangorod.

Rotterdam. — După un raport primit de ziarul „Times”, colaboratorul militar al ziaru-lui „Nowoje Wremja” prezintă situația stra-tegică în chipul următor: Centrul de apărare al armatei rusești îl formează linia întărită cu șanturi dintre Varșovia și Nowogeorgiewsk, fiind apărată la flancuri de fortărețe, iar în față de Vistula. La aripa dreaptă se întind linii de apărare în direcția nordostică de-a lungul râului Narew până la forturile dela Lonza, cari apără flancul extrem al aripei drepte. La ari-pa stângă se întinde o linie de apărare în di-recția sudostică, de-a lungul Vistulei având ca bază Ivangorodul. După aceste linii se găsește în lagăr întărit numărul enorm al armatei ru-sești. Lagărul are de unghiuri cetățile Lonza, No-woegeorgiewsk, Ivangorod, Brest-Litowsk. Re-țeaua liniilor ferate face posibil ca în acest loc să fie concentrate forțe enorme și ca aceste să se poată mișca de-a lungul frontului.

Față cu acest lagăr întărit dușmanul ia o poziție de flanc, iar în nord, ne îmbrățișează puțin poziția noastră. Aripa din nord e apărată însă prin o linie ce se pierde în mlăștinele dela Augustov, peste cari, după cum bine știu Germanii, e foarte greu de trecut. O înaintare a dușmanu-lui spre întăriturile dela Grodno ar întâmpla o rezistență foarte violentă. Forta liniei dela Niemen e cunoscută Germanilor. Operațiunile armatei austro-ungare, la sud, au de scop o încunjurare a frontului rusesc de-a lungul li-niei Ivangorod—Sandomierz.

Luptele în Belgia.

Amsterdam. — Ziarul „Nieuwe van Dag” anunță din Breda cu datul de 15 c.: La Merle, lângă graniță au avut loc hărțuiele între postu-rile germane și belgiene. 3 Germanii au căzut. Belgienii se retrag peste graniță, unde sunt desarmați. Toți bărbații mai tănări din loca-litățile dintre Merle și Heerentals au fugit. În Bierolist a aterizat un biplan, în care se gă-sea un francez și un belgian. Biplanul s'a co-borât ne mai având benzin. Aparatul a fost pus deocamdată sub supraveghiere poli-tienească.

Haga. — „Nieuwe Rotterdamsche Courant” scrie despre atacul Germanilor împotriva ar-matei belgiene apărată de trupe de marină franceze și engleze. Armata belgiană s'a re-tras în dezordine din Ostende la Dunkergue: Lupta violentă a avut loc între Dixmuiden și Roulers. Germanii vor fi curând în Dunker-gue, dacă, cum e probabil, vor ieși învingători. Populația belgiană se refugiază spre Dunker-

gue și mărește și mai mult disordinea pe dru-murile încă libere. Fiind linia ce leagă Brü-gue—Ostende—Nieuwport în mâna Germanilor, se vor da curând mari lupte în ținuturile dela Dunkergue și Boulogne.

Germanii atacă aripa stângă a Francezilor.

Budapesta. — (Cu permisia subcomisiei de presă). — „Berlinske Tidende” anunță din Londra: Joi s'a început o luptă în ținutul Ypers-Courtrei, unde trupele dela Antwerpen au a-tacat aripa extremă din stânga a Francezilor, încercând să creeze legături între armata ger-mană din Belgia și aripa dreaptă a armatelor din Franța. Lupta continuă, atacul Germanilor a fost până acum fără rezultat. La Dunkergue unde aliații s'au închis cu șanturi întărite și au dat drumul apelor peste o mare parte a tere-nului, e iminentă o mare luptă.

Berlin. — În jurul Belfortului s'au început lupte decisive. Mortierele grele germane au fost asezate împotriva pozițiilor dela Bel-fort.

Belgia sub administrație germană.

Berlin. — În întreaga Belgia a fost intro-dusă administrația germană.

Mobilizare parțială în Portugalia.

Berlin. — „Berliner Lokalanzeiger” anunță: Într'un pasaj, suprimat de cenzorul englez în o depeșă a Agenției Reuter se spunea: Guvernul din Portugalia a ordonat Joi mobilizarea par-ția a armatei portugheze.

Crucișător englez scufundat.

Londra. — Amiralitatea engleză a dat ur-mătorul comunicat: Ieri, după amiază a fost atacat în Marea Nordică crucișătorul culrasat Hawke. Crucișătorul a fost scufundat de un torpilor german. 48 de matrozi și ofițeri de ma-rină au fost salvați, ceilalți au perit.

Alberdeen. — Cei 48 matrozi salvați de ne crucișătorul Hawke au fost aduși la mal. Haw-ke s'a scufundat în decurs de 5 minute.

Submarine germane în sinul finlandez.

Petersburg. — Amiralitatea rusească comu-nică oficial, că în fața sinului finlandez circula vase submarine germane. Amiralitatea ru-sească a așezat mine de-a lungul malului ru-sesc împotriva vaselor germane.

Grecia întră în acțiune?

Tratatul sârbo-grecesc. — Două telegrame ale lui Pasici.

Ziarul bulgar „Utro” publică două tele-grame cifrate capturate la Sofia, a lui Pasici, adresate ambasadorului sârb din Petrograd.

Telegramele au următorul conținut:

Niș. — Situația armatei noastre devine din nou critică. Sforțarea puternică a armatei austro-ungare care a înaintat cu mari și noi puteri amenință aripa stângă a harniceii no-astre armate și amenință a înainta spre Va-lievo.

Toate rezervele armatei active au fost a-runcate în linia întâia. Cartierul general e si-lit a chema sub arme și rezervele celor mai vechi contingente, de aceea nu va mai fi posi-bilă o a doua chemare de forțe mici chiar de neinstruiți. În fața unei asemenea împrejurări puneți numai decât în cunoștiință pe d. Veni-zelos că guvernul sârbesc primește în între-gime condițiunile notei guvernului grecesc dela 14 August și așteaptă să i se trimeată trupa, asupra căreia căzuse de acord în mă-rimea unei armate de 50 mii de oameni. Cea-ce privește condițiunile ce privesc puterile tri-plei înțelegeri, d. Sasonov a comunicat deja ministrului plenipotențiar grec, că va intra în tratative cu guvernul grecesc și francez, pen-truca Grecia să obție în această afacere cele mai drepte satisfacții.

Binevoii a-mi comunica numai decât răspunsul guvernului englez.

Niș. — *In urma situației critice a armatei noastre, amenințată de presiunea armatelor austriace, consiliul de miniștri ce s'a ținut sub presidenția prințului moștenitor regent cu deplina consimțământ al cartierului nostru general a hotărât să primească necondiționat condițiunile guvernului grecesc conținute în nota dela 14 August. In timp ce vă comunic această, vă rog să comunicați hotărârea guvernului sârbesc dlui Sasonov, rugându-l în acelaș timp să intervieve pentru ca guvernele triplei înțelegeri să ia măsuri colective în ceea ce privește asigurarea guvernului grecesc în privința dreptului asupra Epirului și recunoașterea suveranității asupra insulelor anexate.*

Pentru vetrele ostasilor.

Pe lista de colectă a dlui Dimitrie Popovici, învățător, Arad (Șega):

D. Popovici și soția Mărioara 2 cor.

Pe lista d-soarei Hortensia Delia Popoviciu, din Cermelu.

Dimitrie Popoviciu, 10 cor.; Biserica gr. or. rom. 10 cor.; Mărioara Chera 10 cor.; Hortensia Popoviciu 5 cor.; Cornelia Popoviciu 2 cor.; Nicolae Alexa 1 cor.; Ștefan Molnar 1 cor.; Adam Weisz 20 fileri; Ioan Hegedüs 20 fil.; Iosif Iambiska 20 fil.; Nicolae Selegian 20 fil.; Ioan Juhász 1 cor.; Weisz Lajos 40 fil.; Teodor Burka 12 fil.; Gheorghe Zsulán 1 cor.; Teodor Pinter 4 fil.; Euzma Weisz 50 fil.; Holdstein Lajos 60 fil.; Petru Călamariu 12 fil.; Iancu Magis 10 fil.; Ioan Nica 1 cor.; Iosif Illes 1 cor. 40 fil.; Ileana Chera 2 cor.; Marian Chera 2 cor.; Iosif Nagy 50 fileri; Nandor Papp 1 cor.; Adam Meszer 20 fil.; Alexandru Hacker 1 cor.; Mihai Vidican 50 fil.; Zaharie Vidican 20 fil.; Nicolae Crăciun 20 fil.; Antonie Selegian 50 fil.; Nicolae Hay 50 fil.; Ioan Trăian 50 fil.; Szenes Henric 1 coroană. Total: 56 cor. 48 fileri.

Pe lista de colectă a doamnei Cornel S. Bodea din Dud.

Ioan Volentir 2 cor.; Milentie Pop 1 cor.; Octavian Iarca 1 cor.; Astalos Sándor 1 cor.; Mărgeluța și Luți Bodea 2 cor.; Ella Kráusz 50 fil.; Török József 1 cor.

Pe lista d-nei Emilia Micluța preoteasă din Kertes.

Emilia Micluța 2 cor. 40 fil.; Văd. Victoria Draga 1 cor.; Văd. Octavia Ilica 1 cor.; Letiția Micluța 60 fil.; Scheiner József 3 cor.; Văd. Salvina Micluța 1 cor. Total: 9 cor.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 19 Oct.

Dreptul internațional — o iluzie... Profesorul de drept internațional dela universitatea din Berlin, consilierul Dr. v. Liszt, care e totodată și membru în parlamentul german — într-o prelegere ținută zilele acestea, a făcut următoarele declarațiuni senzaționale:

— O viață întreagă am lucrat cu stăruință pentru o internaționalizare a dreptului. Astăzi, dreptul internațional e o iluzie, e înfrânt și distrus. Ce speranțe mari am pus noi în rezolvarea diferendelor între state — de către tribunalul de arbitraj! Când s'a inaugurat anul trecut palatul păcii din Haga, — observatori mai cumpătați și mai reci decât profesorii germani misantropi, — credeam că acum a venit epoca păcii vecinice. Dar dintr'o lovitură, a venit altceva. Economia mondială, gospodăria comună a popoarelor — totul e distrus.

Pe oceanul deschis, încrucișetoarele statelor beligerante pândesc pacinicele vapoare comerciale. Vapoarele statelor neutrale sunt controlate — dacă n'au ceva de contrabandă. Ce este și ce nu este contrabandă — asta decide astăzi singură și în mod arbitrar, Anglia atotputernică pe mare.

Și cum economia internațională s'a prăbușit — noi cei din Germania — ne-am dat acum toate silințele să naționalizăm iarăși viața noastră economică, cu alte cuvinte — am adoptat

împrejurărilor actuale noi — producția noastră indigenă.

Cu cât războiul va dura mai mult, cu atât mai sigur poate fi de isbândă, acela care pricepe mai bine să-și rânduiască viața lui economică, revenind la o economie națională, adecvată împrejurărilor schimbate.

Și comunitatea culturală a popoarelor s'a prăbușit. Credință și devotament în relațiuni, au devenit niște cuvinte sarbede.

Anglia amenință acum cu pușcări pe debitorul englez care va plăti creditorului german. Anglia calcă zilnic în picioare, pe ocean, drepturile statelor neutrale. Dreptul Angliei e atât de mare, pe cât de mare este puterea ei.

Lyck. Reședință cercuală în Allensteinul prusian, lângă lacul și râul cu acelaș nume, nodul liniilor ferate ale statului, Königsberg-Prostken și Allenstein-Instenburg, capitala țării Mazurilor.

Se află la o altitudine de 136 m. deasupra mării, are o biserică gotică evangelică și una catolică, o sinagogă, un vechiu castel al ordinului (pe o insulă în lac, construit în 1273) monumentul generalului von Günther, gimnaziu, seminar, preparandie, judecătorie etc.

Ca industrie are fabrici de mașini, mobile, obiecte de ciment, cărămidă, fierăstrae cu aburi, moară de oase și de ulei, fabrică de bere. Comerț de vite și cereale.

Împreună cu garnizoana (un regiment de infanterie și unul de dragoni), numărul locuitorilor se urcă la 11.386, din care 534 catolici și 189 evrei.

Preziceri cari s'au adeverit. Ziarul „Dimineața” dela 25 Iulie v. a publicat prezicerile dlui George Varlam, asupra evenimentelor ce se vor petrece în Europa, în cursul anului acesta. Vorbind despre România d. Varlam a prezis următoarele:

— România va sta mobilizată mai multe luni; nu se va război; va permite unei armate vecine să treacă prin țară în schimbul unui teren mare și bogat. Tot în timpul acesta va amenința pe un stat vecin care îi va ceda un alt teren, fără vărsare de sânge. În acest an va avea mari turburări înlăuntru, va pierde 4 oameni de valoare și va avea un doliu mare; nici o căsătorie proiectată nu se va face la casa princiară.

Neutralitatea Olandei. În revista lui Jongmann, fostul ministru de război olandez Godyn pronunțându-se asupra neutralității olandeze scrie:

„Armata olandeză este pe picior de război, iar flota mobilizată.

Poporul olandez — în ce privește partea militară, este bine organizat și gata să apere la cel dintâi signal atât neutralitatea cât și independența sa.

Pericolul pentru Olanda poate veni și dela est și dela vest. Pentru Germania din punct de vedere militar a fost necesitate să traverseze prin Belgia și să atace în felul acesta pe Franța.

Cât despre Olanda, se poate vorbi numai de o posibilitate desirabilă. Posesiunea drumurilor de fier dela Maastricht și Koermonde ar fi ușurat mult operațiunile germane, dar la nevoie se poate lipsi de ele.

Atentatul contra fraților Buxton. Ni se anunță din București: După datele stabilite până acum de ancheta relativ la atentatul contra fraților Buxton și în Sofia iar de aci a trecut apoi la București. El persistă pe lângă depunerea sa de mai nainte, anume, că n'are complici. Atentatorul regretă că a comis atentatul tocmai în România, pe care o iubește mult. Ia toată răspunderea asupra lui. Se crede că atentatorul și-a executat planul său în România, deoarece legile române nu cunosc pedeapsa cu moarte.

Atentatul declară, că a comis atentatul din motive politice.

După o știre a ziarului „Universul” autoritățile din Brăila în curând vor avea date autentice relativ la o persoană, care în timpul din urmă a întreținut strânse legături de prietenie cu atentatorul.

† **Ioan Tenase** notar cercual, după grele suferințe a decedat în 15 Oct., în al 37-lea an al vieții. Inmormântarea a avut loc Sâmbătă, în 17 Oct. st. n., în cimiterul gr. or. din Totoiu. Odihnească în pace!

Ultima oră.

CÂND VA AVEA LOC INCORONAREA NOULUI REGE AL ROMÂNIEI?

București. — *Incoronarea M. S. regelui Ferdinand nu va avea loc decât după ce se va termina doliul armatei.*

Cum acest doliu e de șase luni, serbarea va avea loc în ziua de 10 Maiu v. viitor.

INFRÂNGEREA RUȘILOR LA PRZEMYSL

Budapesta. — *La 20 de kilometri depărtare de Przemysl, spre nordost și sud, unde Rușii s'au întărit în șanțuri, se aud puternice bubuituri de tunuri. Trupele noastre înaintează în direcțiile aceste. La Przemysl e deplina liniște. Populația a aranjat o retragere cu totul în fața locuinței eroicului comandant al cetății generalul Kuzmanek.*

LUPTA PE MARE.

Berlin. — (Cu permisiunea subcomisiei de presă). *Torpilele noastre S. 115, 117, 118 și 119 au intrat în luptă, în 17 Octomvrie după amiazi, în apropiere de tărul olandez, cu crucișătorul englez „Undamten” și 4 distrugătoare engleze. După știrile oficiale engleze torpiloarele germane ar fi fost cufundate, 31 de matrozi salvați au fost duși la Londra.*

DEMONSTRAȚII ANTIGERMANE ÎN LONDRA.

Amsterdam. — *În noaptea trecută au avut la Deford demonstrații împotriva Germanilor. Prăvăliile Germanilor au fost incendiate și total devastate. Pentru înăbușirea demonstrațiilor au fost trimise trupe.*

URMAȘUL MARCHIZULUI DI SAN GIULIANO.

Roma. — *În consiliul de miniștri ce s'a ținut Sâmbătă, s'a hotărât ca ministerul de externe să-l conducă deocamdată primul-ministru Salandra și probabil că el va fi numit definitiv ministru de externe. Se afirmă că Italia nu-și va schimba atitudinea ei de până acum, ci se va continua politica decedatului mareșal San Giuliano.*

Cu câteva ore înainte de moarte, San Giuliano a zis către fostul său secretar de stat, prințul Discalea: *Poporul crede, că politica, care o reprezintă eu, contrazice sentimentelor mai bune ale națiunii. Mă despart de această viață cu convingerea, că n'am făcut altceva, decât ce mi-a fost dator. Istoria mă va justifica.*

ANGLIA A LUAT APĂRAREA CONGOULUI BELGIAN.

Berlin. — *Se comunică din Amsterdam: După o telegramă din Berlin guvernul englez a luat apărarea Congoului belgian și se afirmă că în curând trupele engleze îl vor și ocupa.*

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Gheorghe Lația, Budapesta. Am primit 5 cor. abonament până la 31 Oct. a. c.

Ilie Bursașiu, V. Săliște. Am primit 7 cor. abonament până a 31 Dec. a. c.

Dimitrie Morariu, Gavoșdia. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului curent.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

SE CAUTĂ

spre iernatic vre-o

300 oi

pe lângă preț moderat.

FARKAS BÉLA,

Fa 2307—1

Ördögkut.